

Ноемврий 15.

1870.

Книжка 4.

Въ Арнауткой (Цариградъ) 5 9/врія 1870.

Достопочтенный Подпредседателю на Българското Читалище въ Цариградъ.

Съ радость и благодареніе пріяхъ писмо-то отъ 22 прешедшаго, съ кое-то ми сте почели въ имя Настоятельства реченаго Читалища, и съ кое-то, като ми описвате въ кратецъ многопохвалиж-тъ цѣль за кой-то ся е предприяло періодическо-то подъ това имя Списание, и великы-ты надежды наистинжъ, кои-то всякъ чистосърдеченъ Българинъ трѣба отъ него да ожидава, за улучшение-то на Българскж-тъ книжность, и вообще за умственно-то развитіе на Българскыя-тъ народъ, най-сетижъ ми призовавате да быхъ писалъ и азъ и вы проводилъ нѣщо понѣкогажъ за изданіе въ речено-то Списание; а особенно ми казвате че, понеже днесъ всѣкъдѣ между нашты учены ся въздигнжлъ живостно въпросъ-тъ върху языкъ-тъ и върху правописаніе-то му, желаете да быхъ и азъ написалъ и вы проводилъ нѣщо за той-зи предметъ.

На първо-то вы призованіе отговарямъ че, ако быхъ ималъ потребно-то время, азъ и по самжтъ си ревность, кой-то съмъ всякога ималъ за такыва народополезны работы, быхъ ся радостно потщалъ да вы написвамъ и проваждамъ такыва сочиненія, какъто съмъ и другъ пжтъ далъ на това примѣръ, най-паче кога-то ся издавахжъ *Българскыты Книжници*. Но понеже днесъ, по нещастіе, время-то ми е

много оскудно, като що е занято, какъ-то знаете, отъ многобройны и непрерывны гражданскы и другы дѣла, не смѣю да ви дамъ за това и точно обѣщаніе. Въ добротѣ ми волѣю обаче никакъ ся неусомнявайте, и ако ми нѣкакъ прилежне, бѣждете увѣрени че щѣ сторѣхъ съ всяко усердіе що-то ми отъ рѣчки иде.

Колкото за особенното вы желаніе касателно до языкословныя-тѣ и правописателныя-тѣ въпросъ, видѣхъ и азъ наистинѣ въ послѣдне время вѣстницы-ты да обнародувать различни, и едны на другы противны, изложенія за тойзи предметъ, и прочтеніе-то имъ ми направи жално впечатленіе, защо тамъ съ равно упорство ся утвърждава и право-то и кривото; а що е пожално юще, и само правото отъ нѣкои ся тѣй криво и безосновно защищава и подкрѣпява, що, не токмо безсильный, но негли и сильный въ языкословіе-то, като не намѣря въ таково-то подкрѣпленіе на право-то потребны-ты убѣжденія, моглъ бы да ся поколебае въ умъ-тъ си и за правостъ-тѣ даже на право-то, и да не знае веке ни какъ да различи право-то отъ криво-то, ни кой пѣтъ да улови за да ся не загуби въ изслѣдованія-та си, и не пропадне въ ямъ-тѣ на кривописаніе-то.

Отъ тѣя исты-ты причины и неудобства побуждаемъ азъ, за да быхъ далъ нѣкой здравъ и основенъ поводъ за правописаніе въ ново-Българскыя-тѣ нашъ языкъ, бѣхъ преди много години написалъ и проводилъ до нѣкой-си мой пріятель четири писма, кои-то и, щомъ захванѣхъ да ся издавать Българскы-ты Книжицы, потщахъ ся да ги обнародовамъ въ тѣхъ (Виж. отъ вторѣ-тѣ книжкѣ мѣсеца Августа 1858 стр. 311, въ първѣ-тѣ книжкѣ мѣсеца Марта 1859 стр. 165).

Съ обнародваніе-то имъ азъ ся надѣяхъ че нашити учени, като четяхъ тѣя писма, или щяхъ да ся убѣдятъ и да хванѣтъ вси согласно да пишѣтъ по исто-то, въ тѣхъ показуемо, правописаніе, или, ако не быхъ ся убѣдился, щяхъ да изложѣтъ, въ Книжицыты, въ вѣстницы-ты, или и въ особиты книжки, сѣкы своиты критики и размышленія върху тѣя Писма. По нещастіе обаче не станѣ нито едно-то нито друго-то; и освенъ Г-на И. Богорова, кой-то, одобряючи вообще содържаніе-то имъ, направи само единъ-двѣ противны забѣлѣжки (Виж. Книжев. Дневникъ на вторѣ-тѣ книжкѣ

мѣсеца Ноемврія 1859 стр. 27—30), на кои то азъ незабавно отговорихъ (Виж. Книжев. Дневн. на първъ-тъ книжкѣ мѣсеца Іаннуарія 1859 стр. 16—19), други-ти наши учени, безъ да помянатъ публично нищо за тѣхъ, послѣдовахъ да си пишѣтъ всякій по свое-то особно мнѣніе, ако и вообщо ся по много части сближихъ и съгласихъ съ мое-то; а нѣкои-си пакъ сега ся отново запършили да увожда-тъ и подкрѣпаватъ кривописаніе-то, намѣсто правописаніе, като че ли съвсѣмъ не знаѣтъ що сѣ е за тѣя вещи писало и разсѣждало, и като че ли за първъ пѣтъ сега ся представятъ такива въпроси.

Като е тѣй работа-та, какво трѣба да стане?

Да ся наложи комулибо кое-годи правописаніе, то нито е праведно, нито е прилично, нито пакъ е *днесъ* възможно. Казваме *днесъ*, защо нин немамы на днешенъ день, като други-ти просвѣщени народи, книжевноѣ Академіѣ, кой-то да би могла законно да прави такива налаганія. Трѣба убо пакъ да ся остави работа-та на само убѣжденіе-то. По убѣжденіе не може станѣ иначе, освенъ съ изложение систематическо на основателны причины и резоны за всяко нѣщо. А такова изложение азъ мыслѣхъ да съмъ писалъ за всякъ предметъ касающій ся до правописаніе-то на ново-Българскыятъ языкъ, и, освенъ твърдѣ малкы работы, днесъ, ако быхъ ся рѣшилъ отново да пишѣхъ, пакъ исто-то щяхъ да напишѣхъ. Желалъ быхъ убо и другъ нѣкой да пише, пакъ тѣй систематически и основно, за все що съмъ азъ писалъ, и тогази бы лесно станѣло потребно-то разсѣжденіе надъ мое-то и негово-то писаніе за да ся намѣри по-добро-то.

Но то като го нема, може пакъ да пыта нѣкой: *како трѣба да стане*, за да бы могло да ся уведе въ языкътъ ны желаемото тождественно правописаніе!

Споредъ мнѣніето ми, ето що трѣба да стане:

1. Да ся напечататъ, ако го виждате благословно, отново мои-ти речени четири писма въ Періодическо-то ваше списаніе *Читалище*, слѣдъ като имъ ся поправятъ многобройны-ты погрѣшки, съ кои-то сѣ были напечатаны въ Българскы-ты Книжници.

2. Да ся призовѣтъ современно, въ исто-то Періодическо списаніе, наши-ты учены, кои-то найпаче сѣ добръ изучили, какъ-то новыя-тъ, тѣй и древныя-тъ Българскыѣ

языкъ, за да бы въ *уречено время* испратили до редакцій-тъ на Читалище-то едно систематическо обозрѣніе върху тѣх Писма, съ което, или да имъ одобряватъ съдържаніето, или да го опровергаватъ, сичкото или отъ части, но всякога съ положителны и основны Грамматически и филологически причини, а не само по свой особенъ произволъ, че тѣй тѣмъ сѣ видѣло за добро, или че тѣй сѣ говорило или не говорило отъ простыятъ народъ.

3. Да сѣ нареди отъ Читалище-то една нарочна коммисія съставляема отъ 4-5 души, които бы имали пълно и основно знаніе отъ старо-Българскыятъ и ново-Българскыятъ языкъ, за да бы, слѣдъ като сѣ мише *уречено-то время*, пригледали и разсѣдили основно, и сравнително едни съ другы, толкова реченыты мои Писма, колкото и разныты обозрителны изложенія, които бы дошли отъ вѣнъ.

4. Слѣдъ това внимателно разглеждане речена-та коммисія да сочини едно подробно свое изложене, съ кое-то да представи особенно а) сичкы-ты оныя предмети, върху които нашити учени сѣ ся намѣрили согласни въ мнѣніята си; и в) сичкы-ты пакъ оныя, върху които сѣ ся наишли въ разногласіе или касателно до мои-ты мнѣнія, или даже и помежду си; а г) и най-послѣ да представи, ако ще, и сама своето мнѣніе за тѣхъ.

5. Това изложене да сѣ обнародова, пакъ въ Періодическото списаніе *Читалище*, съ призваніемъ да си каже който ще и върху него мнѣніето, ако има да каже мнѣніе.

Съ той-зи начинъ мыслижъ че ще сѣ породи въ сичкѣхъ Българіиѣхъ едно истинно Академическо состязаніе върху правописаніето и словосочиненіето на нашіятъ Ново-Българскый языкъ, отъ което има да произлѣзе една голѣма полза за неговото улучшеніе, и голѣмо улесненіе за да бы сѣ убѣжденіемъ согласили вси наши учени въ образътъ на писаніето му, като да сѣ махне веке соблазнительното имъ днешно разногласіе по тоя важенъ предметъ, и да бы достигнѣлъ постепенно языкътъ ни на своето желаемо усъвършеніе, сблизжающеся, колкото е възможно, до Старо-Българскыятъ, безъ да си загуби характеристическыты черты на своѣтъж новостъ.

Тѣй сѣ правила извѣстно сички-ти просвѣщени народи които, имѣвше нѣкогажъ убогъ, неустроенъ, и почти вар-

вареки языкътъ си, сега ся праведно хвалятъ и гордѣйтъ за неговото богатство и образование, и за неговѣтъ хубость. Тѣй особенно грѣцити, които преди 40-50 години пишахъ и говоряхъ новиятъ си языкъ съвсѣмъ грубо и съ чужди рѣчи размѣсено, сега сж го тѣй добръ очистили, огладили и обогатили, сближающе го отъ день на день по-много съ ветхиятъ. Така и нашій ново-Българскій, който, едвамъ отъ истото время насямъ е захваналъ да са пише, отъ съвсѣмъ убогъ и безобразенъ що бѣше, сега е постепенно достигалъ до немалко обогащеніе и благообразіе. А все това доказва че сж много лъжатъ онѣи, които и днесъ іоше мислѣтъ и учѣтъ какъ требало языкътъ ны да ся пише всякога съвсѣмъ согласно съ произношеніето на простиятъ народъ, и да ся не увождатъ въ него никои рѣчи и никои израженія, които и ако да сж чисто Българскы, не были обаче употребляеми въ простонародныя-тъ. Тѣи сыновци, види ся, не сж познали іоше че и въ най-просвѣщеныты народы *друго е простоговоримый языкъ, а друго пишемый.*

Като вы ся тѣй отговорихъ касателно вообще до въпросътъ: *Какъ може да ся уведе единообразно писаніе въ языкъ-тъ ны*, потщавамъ ся да приложж и това, че не ми е неизвѣстно какъ, освенъ общыты правописателны правила, за кои-то е горѣ слово-то, представлявѣтся по нѣкогажъ и частни нѣкои языкословни въпроси, въ които такожде сж ся поіавили несогласія между наши-ты учены. За таковы-ты частны въпросы ако желаете да вы кажж и азъ моето мнѣніе, готовъ съмъ да сторѣжъ и това, ^{да} стига да ми кажете опредѣлительно и точно за кое и кое искате да вы кажж мнѣніето си.

Съ увѣреніе впрочемъ че съмъ всякога готовъ да спомогна по силѣтъ си и до колкото бы ми время-то допустило, молиْتُствувамъ и всякъ успѣхъ на Периодическо-то вы ново-издаваемо вышеречено списаніе, и оставамъ.

Вашъ Покорный Г. Кръстьовичъ,

Съ радость и благодареніе пріяхмы тоже и нѣи това писмо, и съ усердіе поспѣшихмы да отворимъ съ него настоящиятъ брой на повременното наше Списание. Нѣи благодаримъ отъ все срдце Господину Кръстьовичу

не само за дѣто нѣ тѣй добръ насърчва съ добрия-тъ
 приѣмъ който прави на това Списание, но и за добрытъ
 и мѣдры съвѣты които ни дава касателно до языкосло-
 вныя-тъ и правописателныя-тъ въпросъ, кой-то сраве-
 дливо занимава днесъ нашиты учены. Смиреныя-тъ дне-
 шенъ главенъ Редакторъ сего повременнаго Списація ли-
 чно сподѣля напълно языкословны-ты възрѣнія и начала
 словесныйяго Господина Кръстовича, и той ще е щастливъ,
 ако му бѣдѣ добъръ ученикъ по тоя предметъ; а начинатъ
 съ който ни съвѣтува Негово Словесіе да положимъ въ
Читалището тойзи важнъ въпросъ е толковъ мѣдръ,
 основенъ и, ако ни е дозволено така да ся изразимъ,
 свободолюбивъ, щото нема, мыслимъ, никой да го не о-
 добри. Редакціята слѣдователно и настоятелството ще
 ся потрудятъ да зематъ потребны-ты мѣрки за точно-
 то по възможности изпълненіе на подъ всякъ точкъ зрѣ-
 нія припоруचितелнѣтъ програмъ Господина Кръстовича,
 комуто и пакъ благодаримъ за дѣто полага тѣй добръ
 тойзи въпросъ, а іоше и за увѣреніето който ни дава че
 ако му нѣкакъ прилеже, ще стори съ всяко усердіе щото
 му отъ-рѣкы иде за да бы писалъ и той и испроводилъ
 нѣщо за **Читалището**.

За ролята на разумната сила въ производството. (а)

II.

Въ экономическытъ сношенія съществуватъ днесъ два
 факта, които сѣ съкиму предъ очитъ, за които съкій гово-
 ри, но на които видимото противорѣчіе не прави потребно-
 то впечатленіе на духоветъ. По-многого естественны суро-
 вы произведенія заскѣпватъ; заплатитъ на работницѣтъ
 растѣтъ, особенно отъ петнайсетъ години насамъ: туй е
 първыйтъ фактъ. Едно голѣмо число видове отъ мануфактур-
 ны произведенія понизихъ цѣнытъ си: туй е вторыйтъ фактъ.
 Пита са: какъ може да стане туй понижаванье въ цѣнытъ
 на тѣзи произведенія когато тѣхната стойность състои отъ

сѣпата цѣна на суровия матеріалъ и отъ уголъмената заплата на работниците? Какъ сирѣчь *много* приложено на *много* дава за сума *малко*. Туй е една задача, която тѣй изразена, докарала бы въ недоумѣніе сѣкиго математика.

Тѣзи обаче задача са рѣшава много логически отъ политическата економія. Въ XVII вѣкъ когато тѣзи наука поченѣ да анализира евленіята на производството и когато тя си зададе въпроса: кой е источникътъ на богатството, тя отговори презъ доктора Кене, че този источникъ е—земята. Този отговоръ бѣ непълненъ. Малко покъсно, презъ Адама Смита който имаше предъ очи цвѣтущата промышленостъ на Великобританія, тя отговори: че този источникъ—е трудътъ. И тѣзи дума, като пренасяше отъ природата, страдателно орѣдіе, на челоуѣка, главный дѣятель, заслугата за създаването на богатството и направи отъ политическата економія една нравственна наука, докара праведно на Адама Смита наименованіето основатель на икономическата наука. Жанъ—Батистъ Сей като принесе на тѣзи наука своя духъ на методическата классификація, каза отъ своя страна: производството са храни отъ три источника — земята, капитала и труда.

На анализа на Жанъ—Батиста Сея, ний нема да приложимъ нищо: той минува во владѣніе на науката. Можемъ обаче да го упростимъ, като разгледамы тѣзи три елемента въ главнитъ имъ особености. Що е земята? Явно, че съ тѣзи дума ний не разумѣваме само земната повърхнина, полето което дава жетва, мѣстата които даватъ дръвье или криѣтъ руди; ний разумѣваме еще и вѣтъра, който върти крылата на една мелница, увѣса, който туря въ движениѣ сичкытъ орѣдія на една фабрика, електричеството което пренася нашытъ мысли, съ една дума сичкытъ силы на природата които сѣ годны да служѣтъ на намѣреніята на челоуѣка отъ привлекателната сила доро до растителната и живота. Що е капиталъ? Той е вчерашныйтъ трудъ приспособенъ днесъ на матеріята и на който произведеніето не е было тосѣ часъ потребено отъ челоуѣка, съ други думы: капиталъ е суммата на катадневното пописыванье отъ печалбытъ на минѣлытъ трудове съ цѣль за придобыванье на средства и орѣдія въ борбата съ матеріята. Що е трудъ?

Той е днешната работа, той е настоящето усилие на мышците или на разумната сила въ дѣлото на производството. Капиталътъ и трудътъ са различаватъ слѣдователно по едното условие на времето повече отъ колкото по самата същностъ. Единиятъ представя минълото опълчено въ материя и опасно чрезъ спестяваніето,—а другиятъ изобразява настоящето; но и двата представятъ пота на човѣка и сѣ едно доказателство на човѣческото могущество.

Чрезъ казаното ний достигваме до идеята, която вече отъ далечъ прозирамы. Двѣ главни условия ни са представятъ: Природата и Човѣкътъ. Цѣльта на производството е господството на едното върху другото; сирѣчь завладяването на първата отъ втория, когато природата стане робыня и слугыня на нуждытъ на човѣка. Човѣкътъ слѣдователно за да извърши своето владичество бори са съ природата, покорява я чрезъ тройното, почти сѣкога съединено усилие, на капитала, труда и разумната сила.

Никой отъ тѣзи дѣятели на производството не работи тъй напълно цѣлостнообразно и толкось безинтересно колкото разумната сила. Колкото за първото ний казахмы вече до тукъ доста, а колкото за второто сирѣчь за безинтересността на тѣзи сила ний ще кажемъ нѣколко думы.

Ний нѣма да приведемъ тука единъ собственно називаемъ ученъ, на когото плодовитытъ наблюдения подмагатъ промышлеността даромъ и за когото друго по-голъмо наслаждение нема освѣнь да гледа распространението на своитѣ мысли и да заслужва почитаньето на съгражданитѣ си. Ний ще приведемъ въ примѣръ единъ изобрѣтателъ който извлича отъ своето откритіе една вещественна и законна полза. Тѣзи полза не може да бѣде освѣнь временна. Ако той са ползува отъ нѣкоя привилегія, тя са свършва слѣдъ нѣколко години. Ако ли е работата нѣкое ново масторство непривилигировано, то още при първото си приспособеніе става сѣкму извѣстно, и ако има дѣйствителна важность, то тосъ часъ са освоява отъ промышлеността. И по една начинъ и по другія не са минува много време дѣто сѣка полезна идея да не престане да е тайна или монополъ на едно само лице и да не са завладѣе отъ публиката; тя става нарѣчна сѣкму, и сѣкій я туря въ дѣло по волята си какъто собственитѣ си рѣцѣ и какъто собствената си

разумна сила за собственната си полза и общо за ползата на обществото.

Казахмы че человекъ покорява матеріята съ помощта на своята разумна сила, на своя трудъ и на своитѣ капиталы. И подиръ сто години и подиръ хиляда години тѣзи три дѣатели ще бѣдѣтъ и тогасъ какъто днесъ необходимы за промышленностьта.

Подиръ сто години, подиръ хиляда години, ще е потребно да са плаща за капитала който ся употребява и са подновява безпрестанно; той ще са плаща толкось поевтино безъ сумнѣніе колкото е по-изобиленъ, еще ще трѣба да му са оздрави една награда достатъчна за насърчанье на человекытъ да пестѣтъ и да създаватъ капиталы. И отъ друга страна лихвата не спада съразмѣрно съ порастѣніето на массата на капиталытъ защото колкото много и да сѣ капиталытъ ако тѣ са търсѣтъ, подскѣпватъ; туй е толкось общеизвѣстно щото никои не ще го отрече. Отъ туй слѣдува че промышленната дѣятельность като умножава капиталытъ умножава тоже и тѣхното употребеніе и поддържа спаданьето на лихвата.

И подиръ сто, хиляда години ще е потребно да са плаща трудътъ; защото работникътъ който си дава времето и силата ще има сѣкий день нужда отъ храна, отъ облекло, да иждивява сирѣчь за да живѣе. Можемъ даже да потвърдимъ че ще му са плаща толкози по-скѣпно колкото успѣхытъ на промышленностьта бѣдѣтъ по-голѣмы: едно благосостояніе поголѣмо за сѣкиго или распространено върху едно голѣмо число лица е непремѣнното слѣдствие на развитіето на промышленностьта и на нейното предопредѣленіе.

Но отъ дѣ ще произлѣзе евтиніята? Този въпросъ доста затрудни първытъ економисты които го изучавахъ и мнозина отъ тѣхъ подадохъ мнѣніе че едно покаченье на работническата заплата е безмысленность. Дѣйствително, ако суммата остава сѣщата какъ бы е было възможно по человеческій умъ да са даде сѣкиму по-много? Сирѣчь, по-много лихва на капитала, по-много полза на предприимателя, повече заплата на работника? Ако положимъ че скѣпоцѣннытъ металлы быхъ станжлы по-много, можеше безъ сумнѣніе да са даде и на еднытъ и на другытъ 2 гроша намѣсто 1 гр.,

но разумѣва са че сѣкій грошъ нема да даде освѣнь едно количество стока на полуинъ по-малко.

Погрѣшката на първѣтъ економисти сѣстои въ туй, че тѣ не са досѣтихъ че въ промышленното производство произведенията са умножавать, а съ тѣхъ заедно и народното богатство много повече отъ колкото числото на съучастниците. Тогасъ когато на най честитата страна народонаселението расте отъ 1 до 1 $\frac{1}{2}$, промышлеността за която не може са да едно точно число достига въ сѣщото време отъ 1 до 10.

Тъзи честита сѣразмѣрность са длѣженствува на разумната сила най-вече, защото ный не плащамы нищо на разумната сила която са е иждивила отъ сто години насамъ, а при сичко туй ти е на сѣка минута наша сѣтрудница.

Подиръ сто, хиляда години нема да са плаща нищо за разумната сила която ный иждивявамы днесъ, и която като влѣзе во владѣние на публиката ще слѣдува да улеснява даромъ трудоветы на нашѣтъ правнуцы какъто усиліята на разумната сила на нашѣтъ прадѣды улеснява наши-тѣ днесъ трудове.

Днесъ са служимы съ лоста като плащамы само цѣната на желѣзото и дневната заплата на работника който работи съ него, но безъ да давамы нѣщо на изобрѣтателя му който че е той былъ.

Какво плащамы ный когато купувамы една каляска? Веществото и фасона, сирѣчь дървото и желѣзната обкова. Ами идеята? Тя е станъла безплатна отъ давно. Въ единъ локомотивъ? Пакъ веществото и фасона, освѣнь ако нѣкое частно усъвършенствованіе е предоставено исклучително на негова изобрѣтатель; но главныйтъ механизъмъ принадлежи на сичкія свѣтъ.

Ако нѣкой фабрикантинъ на машины бы казалъ днесъ на купувателя си; тѣзи машина понеже има сила колкото сто коня, праведно е да ми платите за нея цѣната на сто коня. Купувательтъ ще са засмѣе безъ сумнѣние, и ще отиди при другій фабрикантинъ, който попѣтно бы му казалъ, че неговата машина му струва толкози за суровыя ѣ материалъ, толкози да заплати на работниците и толкози за главнытъ издържки и за печалба и че я устѣжива за суммата на сичко туй. Купувательтъ ще купи отъ тогози послѣдній

и ще са ползува даромъ отъ идеята на употребеніето на парата като средство на движеніето. И туй ще е много законно защото тѣзи идея е вече минѣла во владѣніе на публиката, и защото и самийтъ фабрикантинъ на машината са е възползовалъ отъ нея даромъ.

И тѣй третійтъ дѣятель, който са нарича разумна сила, са различава отъ двата други по туй че той са стреми да дава бържи и даромъ своето съдѣйствіе безъ да са смалѣва отъ туй вѣтрѣшната цѣнность на нѣговитѣ услуги.

Человѣцитѣ при сичкото си кратковременно преживяване на земята не сѣ осамотены на нея. Поколѣніята слѣдуютъ едно подиръ друго и ся държатъ едно о друго не само чрезъ горнитѣ връзки на родството и чрезъ всеобщитѣ връзки на една обща сѣдба, но еще и чрезъ общественныя капиталъ на челоѣчеството който си предаватъ едни на други, и който състои отъ единъ вещественъ фондъ и отъ другій фондъ умственъ, сирѣчь отъ массата на капиталитѣ и отъ съвокупността на идеитѣ. Врѣху двойното туй основаніе са зижди цивилизаціята. И двата сѣ много скѣпоцѣнны, и сѣко поколѣніе има длѣжность да ги опази, да ги умножи и да ги предаде угодѣмены на послѣдующето поколѣніе.

Но умственныйтъ фондъ е безъ сумнѣніе най-скѣпоцѣнныйтъ отъ двата, защото той е най обилныйтъ изворъ на богатството, защото той распространява врѣху сичкитѣ сънай-голѣма щедрость своитѣ благодѣнія, и защото неговата загуба или ущърбяване са поправя и кърпи най мѣчно. Когато една непріятелска войска дожда и опустошава земята на единъ образованъ народъ, този народъ тосъ частьщомъ са отегли непріятельтъ са олава за работата и въ малко години изглаждатъ са и самитѣ слѣды на непріятелското нашествіе. Но когато варварството доде да простре своята тма и мракъ врѣху нѣкоя прекрасна страна, потребны сѣ много вѣкове за да са извади отъ бѣдностьта и да процѣвти изново разумната сила въ нея.

Най-подиръ този умственныйтъ фондъ чрезъ своята дарственность ще улеснява челоѣчеството да са приближава най-вече до непостижимыя идеалъ сирѣчь природата, като са пригодава безъ никое усиліе на разнитѣ нужды на челоѣка. Съкоги когато са поевни нѣкое голѣмо открытіе, съ-

коги когато разумната сила зема едно по-голямо участие и съдѣйствие въ промишлеността, ний правимъ една стѣпка напредъ по този път. Ето какъ отъ едно сурово вещество скъпо, изработено отъ работници скъпо заплащаны, излъзва едно произведение евтино, и какъ са рѣшава задачата че *много* приложено на *много* дава за сума *малко* !

Да повторимъ : послѣдното слѣдствие на туй растение на владычество на разумната сила надъ веществото е туй : една по-голяма масса отъ богатство, произведено отъ едно дадено число челоѣци въ свѣта, и слѣдователно по-голяма сума отъ наслажденія за дѣла, и, въ едно свободно общество по-малко трудъ и по-много благоденствие за тѣзи които живѣятъ отъ труда на своитъ рѣци.

Ето заключеніето на което стигнахме презъ подробно-ститѣ на настоящія анализъ. Ний изложихме философіята на економіята. Надѣймы са, че колкото страшна и да е тѣзи дума, но този видъ философія не ще са е показалъ на никого отъ читателитѣ ни невразумителенъ и сега като стигнахме края съкій ще са съгласи че познанието на тѣквази философія е полѣзна съкиму. Челоѣкъ обыча да са учи поради вроденото си желаніе на познаванъето, което е едно отъ най-прекраснитѣ му свойства, като са учи, той достига да открие нѣщо добро, да съзърцава една армонія въ физическія и въ нравственныя міръ и добыва въ сѣщото време и наслаждение и полза.

Вънъ отъ челоѣка какъто и вътрѣ въ челоѣка, разумната сила управя, веществото ся покорява. Колкото повече преобладава разумната сила въ челоѣка, толкосъ повече неговитѣ органи ставатъ гѣвкавы, и той самъ по-малко подвластенъ на грубы-тѣ желанія ; колкото повече преобладава разумната сила въ производството, толкози повече и полесно матеріята са одава на пѣстротата на нашитѣ желанія, и толкози по-малко челоѣкъ оеѣща противность за да я подчини на своитѣ нужды. Съ една дума разумната сила е въ сѣщото време и причина и оправданіе на владычество на челоѣка надъ природата. Челоѣкъ който би са поразмыслилъ надъ тѣзи истинна серіозно, лесно ще разумѣ една отъ голѣмитѣ армоніи на наравственныя міръ.

Маккавеевъ.

СКАЗКА

Държана въ Брайлско женско дружество

4-ий Сеп. 1870.

Почетни Г-жи и Г-ци!

Всичко живо въ света, както и всичко растително, което расте, за да може то да се развива, спорѣдъ дадените нему отъ естеството лесноти; да може то да достигне до целта, за коѣто е направено, да може да стане съвършено, потребно му е, щото да бъде свободно въ своето развиваніе. Съ това разбирамъ, че на пътятъ, по който то трѣбва да върви за да достигне до пълното си съвършенство, нетрѣбва да има никакви спънки и прѣчки, които би му задържавали свободный напредѣкъ. Иначе, сир. ако то нема всичките условия, които са потребни за неговото пълно развиваніе, все едно и за неговото съществуваніе както и за дългото му траеніе, то неможе да достигне своята пълнота; то най напредъ почва да отрехва, нехарей, и — ако не умре, то поне неможе да достигне потребната пълнота, неможе да изпълни прѣдначначеното си предопределение. Нека земемъ напримѣръ прѣхубавичките миризливи цвѣта, които вашиятъ полъ, тъй нѣжно котка и любя и които сж една прехубава негова препорѣка.

Вый любителки и възпитателки на цвѣтата! Оставете вашите драги цвѣта въ пренебрежение: не ги нагледвайте, не ходете всяки день при тѣхъ за да пливите непотребный буренъ, който около имъ израства и ги заглѣхва, и който е тѣхенъ смъртенъ врагъ; въ летните теплы дни, не ги прохладявайте съ нѣжните си ръчици съ хладна бистра вода; оставете ги на всичко онова, което пречи на техното растеніе, и ви ще видите, че, като ги обгърне непотребната трева, като изсъхне приготвената съ ваши ръчици тѣмъ прѣстъ, отъ която тѣ смучать за себе си хранителна храна, тѣ непременно ще почнатъ малко по малко да отрѣхвать, листата имъ отвисватъ на долу, хубавата зеленина ся преобрѣща на смъртна жълтина и-най после, ако не умратъ, то немогатъ напълно да се развиятъ и дадатъ она прехубавъ цвѣтъ, който весели вашите нѣжни очи, немо-

гхтъ да распустнатъ оня благопріятенъ мирисъ, който усядава вашите остри осѣщанія.

Тѣй съще, почитаеми Г-жи и Г-ци, става и съ чловѣка. —

Всяко живо, а както и всяко растително, за да може то да има съвършенство и дълго траеніе, както и наспоряване, е съставено отъ двѣ половини. А тѣй както че и чловѣкъ влиза въ състава на животните то и той е съставенъ отъ две половини, които само наедно взети правятъ едно цело-чловѣка. Безъ една отъ тѣя двѣ половини дългото траеніе на човеческий родъ е невъзможно даже и немислимо. Живота на тѣя двѣ половини, взети отдѣлно, е непълненъ, несъвършенъ, горчивъ и тъменъ; съ други думи той е отровенъ. Тѣя двѣ половини на чловека, безъ които той е непълно нещо сѣ мжжтъ и жената.

За да могатъ тѣя двѣ половини, или все едно чловѣка, да дойдатъ до пълното си развиване и съвършенство, неизбежно е и потребно, щото и двете да зиматъ равенъ дълъ и еднакво да ся грижатъ за своето взаимно съвършенство, трябва въ това едно на друго да си помагатъ. Нъ пъкъ за това е потребно и двете еднакво, равно да ся наслаждаватъ съ дарованата тѣмъ отъ естеството свобода, трябва и двете еднакво да ся ползватъ съ всичките сгодности и леснотии, които бы ги направили достойни за тоя имъ важенъ и доста мъченъ подвигъ. Едничкото лесното съ които те би достигнали до своето съвършенство е: добрата отхрана, ученіето. Тоя е еднички изворъ, отъ когото, ако гребятъ ще бждатъ — истинно чловекъ.

Нъ при всичко че това тѣй трябва да е, ако прегледаме историята на едната половина то естъ на Жената, то ще я намѣримъ, че, у всичките времена и у всичките народи, освенъ у Германците, дето жената е имала по-голема свобода, тя е била просто подхвърлена подъ своеволно-то на мъшката половина, била е напълно нейна робиня. Всякаде намираме, че мъжската половина ѝ отнела всичката свобода, отнела ѝ срдствата и леснотіите, съ които и тя могла бы да ся развие и приготи достойно за своето назначеніе тукъ на земята. А пъкъ това нейно назначеніе е твърде важно и високо, само мъжската половина не е оставяла това и беше я заглхнала както бурейтъ мирисливото цвете, и тя не е могла прилично да

ся развие, да цъхвне и даде она благоприятенъ мирисъ, кой требва да оживява, да развива и съвършенствова своята друга половина, която отъ естеството си е, истинна, по-силна, по-якга, нъ зато по-груба, по-дебелолика.

Истина жалостно е било положеніето на женскыятъ полъ; нъ въ последнето время, въ което науката блъсна съ своята съживителна светлина, светна и на жената, и тя сама осети своето високо назначење, което споредъ повечето високи умове състои въ *отхраната на челоувѣчеството, въ облагородяване на мъжскыятъ полъ*. Тя осети това свое високо назначење и пожела да го осуществява. Нъ преди да захване това си многоважно положеніе, тя требваше да ся приготви за него; а пъкъ да ся приготви требваше ѝ наука. Требуаше ѝ наука нъ вратата на нейното светилице беха затворени за нея и затова най напредъ тя требваше да отвори за себе त्या врата, да проникне тамъ. Истина требваше, нъ то бѣ твърдѣ мъчно, защото както нейната мъжка половина, тѣй съще времето както и старите начыла, които вековете бѣха озаконили, ѝ представиха най-големите мъчноты. За това бе потребно да ся роди жена съ характеръ твърдъ, постоячивъ и дързостенъ, та тя първо да почне борбата съ त्या спънки. Такъва жена бе потребна и тя ся роди въ 1820 г. въ Англіѣ въ Бристоль. Тя е Елисавета Блеквилъ. Тя е първа отъ жените, която почна борбата съ мъжътъ, тя е първа, която престъпи прага на университета и седна на чина наедно съ мъжете, като студентъ. Нъ доде да достигне до това, доде да прекрачи тоя прагъ, колко мъчноты требваше да надвие, които ѝ ся представиха почти отъ всичките въ онова время учени? колко си подсмивки требваше да чюе? колко наскърбителни думи, като си отиваше, требваше да преглътне отъ простотата и отъ заблужденъето на неразбраний народъ? Да, много и твърде много. Нейната история е пълна съ неприятны случкы! Нъ, всичко това, поможи да я охлади, неможи да я отклони никакъ отъ започенъто ѝ свято дело. Тя ся бори юначки и най-после нейната твърда воля и постоянство надви на всичките несгоди и тя отвори вратата на науката и за жената.

Това е било преди петдесать години, нъ сега вече не е тѣй, сега е вече много по-добрѣ. Въ настоящето время

мъжътъ съзна големото значеніе на жената, съзна големата полза, която би могла да принесе тя въ човеческото развиваніе и съвършенство, ако би била тя потребно приготвена къмъ това, и дава ѝ, така речн, всичките леснотѣ съсъ които могла би да ся приготви за важното си назначеніе и съ това напълно да може да ся действува за днешното пълното развиваніе и съвършенство на човеческий родъ.

По горе казахъ, че високото и многоважно назначеніе на жената състои въ отхраната на човеческий родъ и въ неговото облагородяване. Какво занятіе може да бжде отъ това по високо и по важно? Единъ ученъ казва: «Въ ржцете на жената е онова оръдіе съ което тя може да произведе миръ или раздоръ въ свѣта.» Да, то е тъй, а где другаде, а не въ къщи чловекъ може да приеме първата основа на оныя мысли и идеи, които ще го ръководятъ въ свѣта и ще съставятъ неговото добро или зло бѣдѣщее? Где другаде, а не въ къщи чловекъ може да приеме това или онова направленіе? Въ къщи и пакъ въ къщи. А пъкъ въ къщи кой е? Кой още отъ мѣнички ръководи тыя нежни сѣщества, които ся назначени да распореджатъ съ света? Кой, щомъ ся покаже първий смѣхецъ изъ тѣхните невинни устни, съ разны песънчици и приказчици вдѣхва въ тѣхъ разни мисли? Никой другъ освенъ майката и сестрата. Ето що Неккеръ де соноръ казва: «Подъ къщницѣта стрѣха, сир. презъ майката са даватъ тѣя нѣрави и обичаи, съ които са готви бѣдѣщото щастіе или нещастіе на чловека. На жената е предадена всичката нѣравственностъ на децѣта, тыя бѣдѣщи наслѣдници на земята». Ето пъкъ единъ французинъ ученъ, Ренанъ, какво значеніе дава на жената. Той въ публичните лекціи за отхраната на жената, които е държалъ въ Парижъ, между другото говори и това: «Ученъето ся добива въ класа въ училището, а пъкъ отхраната която е и много по-важно, става, дава ся въ къщи; Тамъ отхранителите сѣ: майката, сестрата и учителката.» «Нека, казва той» си припомнимъ поучителныйтъ разказъ на св. Иоана Златоуста. Въ времето, когато той отишелъ въ Антиохія за да постѣпи въ училището на ритора Либанія Тойзи послѣдний ималъ обичай, щото всякого ученика, който дохождалъ да постѣпи въ училището му, най напредъ да го пита: кои са родителите му, съ що ся занимаватъ и

местото дѣто са е родилъ. Като ся обърналъ и къмъ св. Ивана съ тоя въпросъ, той му отговорилъ, че майка му, като останала на двадесетата си година вдовица, нещяла да повтори, съ целъ да може напълно да ся предаде въ отхраната на сина си. Риторъ Либаний; като чулъ тоя отговоръ извикалъ: О! богове на Гърция, догде имашъ такива майки, ти никога неще пропаднешъ.» Оня народъ, който е честитъ да има такива дъщери, той никога неще ся изгуби. Да, «продължава той,» само съвестливата, развитата и сериозната жена може да излекува раните на нашето време — да преобърне отхраната на мъжя, да пробуди въ него заспалото осещанье къмъ хубавото и доброто.

Отъ казаното до сега ся вижда ясно, че, за скорошното и успешното развиванье на единъ народъ, както и за неговото не опростяване е неизбежно потребно, щото жената да бѣде добре развита, защото само тогава тя ще може да приготви достойни синове на отечеството. Оня народъ, който е далъ на жената всичките леснотии, за да може тя да ся развие и у които тя не е просто негова робиня, нъ истинна другарка, стои много по високо отъ оня, у когото жената е проста робиня. Какво големо значене има жената въ това отношение, председателя на Бъл. Ки. Дружество Г-нъ М. Дриновъ доста ясно ви разясни и доста примѣре наведе за това въ понапреднето ваше събрание. Нъ при все това, пакъ на кѣсо ще обърна вниманието ви на Американките. Защо Америка въ едно кѣсо время надмина старата Европа, която отъ толкова си время съществува, почти въ всичко отношение? Защо Американский народъ съ такива гигански крачки крачи на напредъ и тѣй на висока стѣпенъ на развитието стои? особено въ последнето время. Затова ще кажа, че Американката е добила всичките леснотии, които водять къмъ развитието ѝ, добила е пълна свобода въ обществото както и въ говора. А единъ ученъ казва: «Думата на жената е всеизцѣляющъ балзамъ, нъ само тогава тя може да има това свойство, когато тя е развита, когато глупавий срамъ не затваря розовите ѝ бърнички.» Това го казва Мишле. Америка напредва, защото отхраната на Американский народъ е напълно въ ръцете на жената. Тамъ дето ся броятъ доста докторе жени, броятъ ся още 135,350 учители жени въ мъжките училища, когато мъже учители са само 63,600. А

пъкъ развитата Американка въ що не помага на мъжа? Въ всичко и на всѣде, тя е верна помощница на своята мъжка половина.

Нии Българе съще не сме до тамъ за извѣрлване, а най много защото и нашята Българка съзна, само отъ себе, своето високо назначеніе и ся сили да го добие. Да, нашята Българка, сама показва, и заяви желание да земе дель въ народното развиване и ся сили, до колкото ѝ допущатъ силите да помага на своята половина. Гледаме по всички страни ся откриватъ женски дружества съ целъ да помагатъ народу си. Истина при такива радостни белези за добъръ напредѣкъ, кое сърдце неще отъ радостъ да потрепере? Наши народъ ясно може да глѣда на своето светло бѣдуще. Па това благородно осещанье заявиха не само Българките, що са въ истинната ни татковина България, нъ и Българките, които времената и случайте са принудили да живеятъ далечъ отъ отечеството си, по други страни. Първа почетъ, първа слава въ това отношение, на вънкашните Българки пада на васъ почетаеми Г-жи и на васъ почитаеми Г-ци, защото ви първи отъ вънкашните Българки повдигнахте помощна рѣка по зѣва на отечеството си. Истина делото е мъчно, пѣтя е доста трѣнливъ, нъ бѣдете дързостни; постоянни, и, свято дело, ще земе благоприятенъ ходъ. съ постоянството ще успеете въ всичко, както успе и Г. Блеквилъ. Ще срещнете доста несгодиности, ще видите доста интриги и подсмивки; и доръ може да чуете и ускърбителни думи, нъ ви, като сте уверени въ святостъта на работата си не ся отчайвайте, нъ дързостъ и напредъ. Не бързайте, да не ви ся стяга душата, че бърже неможе да стане; по добре по полека та по основно, а не скоро и какъ да е. А пъкъ всички оныя, които днесъ ся подсмиватъ, които интригуватъ противъ васъ, противъ благородното ви започване, ще дойде день, когато те сами отъ себе ще ся засрамятъ, сами отъ своята съвестъ ще бѣдѣтъ убити; а вашите имена ще останатъ вечно записани, съ злати слова, въ исторіята на Българското развиване.

По поводъ на слуховы-ты за Вселенскій Съборъ.

Всеобща-та Історія ся раздѣля на три главны эпохи, *старъ, срѣднѣж, и новъ*; а всяка отъ тѣхъ ся отличава по преобладающыя-тъ въ ней духъ. Така сѣщо и Історія-та на Хрістіанство-то може ся раздѣли на три главны эпохи, отъ които първата да стига до 325 лѣто, втората до довятыятъ вѣкъ, сирѣчь до когато ся раздѣли вселенската Церква на Вѣсточнѣж и Западнѣж, а третята отъ девятыятъ до днешный вѣкъ, съвсѣмъ чи тя, поради нѣкои си твърдѣ важны історически приключенія толкосъ въ Западъ колкото и въ Вѣстокъ, може ся подраздѣли и на другы по кѣсы періоды.

Въ първѣ-тѣ эпохѣ на Хрістіанство-то, то есть въ растояніе на 325 години церковната дѣятельность състои вообще въ двѣ нѣща. Едното е, распространеніе-то на Евангелското поученіе помежду подчинены-ты на Римлянскѣ-тѣ Имперіѣж народы; другото е, непрестанната и неуморима борба на вѣрующы-ты толкосъ противу язычнициы, покровителствуемы по высшѣ часть отъ постановеннѣ-тѣ гражданскѣ власть, колкото и противу старогръцкѣ-тѣ философіѣж, която, подъ разнообразны видове на разноименны ереси, стараѣше ся да запази степенѣж която иманіе тя въ старый грѣцкый и римлянскый свѣтъ. Въ тази эпохѣ церковно-то управленіе, при всичкыты внѣшны и внутренны препятствія, е было твърдѣ просто, и то не сѣж испослѣ измѣнило въ нѣкойж ползѣж на вѣрныты. Тщеславныты титлы *Патріарси, Митрополити, Архіепископи, Владыци, Деспоти* сѣж были непознати, и ако хрістіанети имахѣж да ся плачатъ отъ нѣщо, то не бѣше скудостьта отъ тыя горды и властолюбивы титлы. Епископити, освенъ тѣмъ принадлежащѣж исключительно власть рукоположенія, бѣхѣж, въ всяко друго отношеніе, равни съ священнициы, живѣяхѣж си независими единъ отъ други, и, само въ извѣредны случаи, или ся споразумѣвахѣж помежду си съ взаимны писма, нѣколко отъ които времято ни е упазило и до днесъ, или, ако нужда-та го изискваше, ти ся и събирахѣж, но твърде рѣдко, за да изменять и устно въззрѣніята си върху опредѣлены нѣкои си предмети. Истинна е че въ тойзи церковнѣ істориче-

скый періодъ гоненіята противу християныты отъ странѣ на язычнициты не имъ негли допускахъ всякога да дѣйствуваѣ споредъ желаніята си; но то не ще каже че начинѣтъ споредъ който живѣеше тогасъ Христовото стадо е былъ противуевангелскый; Напротивъ той е самиятъ съгласенъ съ смиренныты и миролюбивы начала на Евангеліето, и той требало бы да остане за всегда като образецъ на всеобщыятъ церковень животъ. Но нещастію-то не станѣ така.

Втората епоха на Християнството обемва тъкмо 554 години, то е отъ първый вселенскый (325) до 879 лѣто, когато въ двѣтъ за властолюбіе съперничающы столыци, Римъ и Цариградъ, ставахъ шумливи и многословути събори, не толкосъ за вѣроисповѣдны въпросы, но, найпаче и особенно, за церковното подчиненіе на новопокръщеныты тогасъ Българи, които бѣхъ ся поревнижали и на Латини и на Грыци, и станѣхъ неволно главната причина на церковното раздѣленіе между Западъ и Вѣстокъ, съ вѣсѣмъ че предупредѣлено было, види ся, щото тѣхный народоцерковень въпросъ да ся продължи и до днесъ, то е отъ пове-че отъ хилядо годины.

Въ тази епохъ на Християнскытъ Исторіи, владѣ въ Церквѣтъ едно извъпредио движеніе, и, съ вѣсѣмъ че въ неіхъ почти исклучително ся появилахъ и онѣи славни мѣже съ които ся справедливо хвали Християнството, развихъ ся обаче тождевременно и всякакви наклонности къмъ властолюбіето, и колкото Церквата ся устрояване отъ день на день ужъ по-добрѣ, подъ вліяніето и съ помощъ-тѣ, а нѣкожъ и съ насилствіето на гражданскытъ власть, толкосъ повече (нека ни бѣде дозволено да го кажемъ подъ нашѣ личнѣ отговорность), искусното ѣ устроеніе по образецътъ на тогавашното политическо устройство, іхъ отдамачаваше отъ чистоевангелскытъ духъ, и отъ апостолскыты примѣры на три-ты първы вѣковы.

Да, истинна е че *великый* (не сѣ знае защо) назива-емъ *Константинъ* възвыши, казвать, Христовѣтъ вѣрѣ и Евангеліето на царскый престолъ, но строгата Историческа наука всегда ще пыта да ли дѣйствително скромныты нача-ла на Евангеліето имахъ необходимѣ нуждѣ отъ тойзи виѣ-шенъ бляскъ, съ който ги окръжи тогасъ Гражданската власть за свои частни интересы и намѣренія. Какъ да е, въ

тази епохѣ съ постановихѣ, съ съдѣйствието на гражданскѣ власть, и *Патріарси*, и *Митрополити*, и *Архиепископи*, и всичко това по подражаніе на гражданското обществено учрѣжденіе, съ тази само разлика, че имената не съ были еднакви. Но тойзи періодъ ся отличава особено съ живостныты и многобройны распри които ся появили въ нѣдрата на църквѣтъ, и които достигли много пѣть и до кръвопролітіе, именно въ Александріѣ и въ прочутыя іоше изначало за празнословныты си религіозны распри Цариградѣ. Четвертыя, петыя, шестыя, седмыя, и часть отъ осмыя вѣкъ представляватъ едно жалостно зрѣлище на непрерывны борбы, кога за вѣроисповѣдны тъмны выпросы, кога за епархійскы границы и права, кога за удовлетвореніе на разны и безчисленны притязанія на спомененыты *патріарсы*, *митрополиты* и *архиепископы*. Історіята на вѣроисповѣданіята не забѣлѣва друго подобно движеніе въ духовыты по вѣроисповѣданѣтъ часть. Рекълъ бы дѣйствиетелно человекъ че вмѣсто любовь и миръ, Евангеліето не е имало за цѣль освенъ распри, раздоры, разногласія, борбы непрестанны и недовършенны, когато сичко това е плодъ на человѣческо любопытство, а особено на человѣческыты страсты и властолюбія. За уталоженіе на тыя религіозны съезязанія и борбы бѣше станѣло обычаи да ся събиратъ *мьстни*, то естъ, частны епархійскы *Синоди*, послѣдныя отъ които станѣ въ Картагенѣ презъ лѣто 419, и *Вселенскы* называемы *Собори*.

Забѣлежете обаче двѣ нѣща. Първото е, че *Вселенскыты* Собори тогасъ само почнахъ да ся събиратъ, когато вече гражданската власть, по причинѣ ужъ да ѣхъ покровителствува, бѣше ся вмѣкнѣла прямо и косвенно въ самото управление на Църквѣтъ. Второ, че Вселенскыты Собори станѣхъ сичкыты въ едно твърде късо растояніе, и всякога съ съизволеніето и неограниченѣтъ волѣхъ на Византійскыты царе. Тѣ бѣхъ станѣли, ако ни е допростено така да ся изразимъ, като една *мада*, която трая твърде малко время, защото Історическыятъ періодъ въ който станахъ тѣ вси състои само отъ 458 годинъ, то естъ отъ 325 въ което лѣто ся събра първыя, до 783 когато станѣ седмыя, и, споредъ поученіето на православнѣтъ вѣсточнѣ Църква, послѣдныятъ Вселенскый Сѣборъ, защото станѣлыятъ презъ лѣ-

то 879 въ времято на Фотія не сѣ счита и на да ли ще може и да ся припознае нѣкогажъ за Вселенскый Сѣборъ. Друго нѣщо достоабылѣжително, то е, че Вселенскыи Собори всегда сѣ ставали само за догматическы въпросы, а косвенно и мимоходомъ само сѣ ся занимавали, и сѣ други предмети касающія ся до церковното вообще учрѣжденіе. Тѣи нема примѣръ че Вселенскый Сѣборъ ся е нѣкогажъ сѣбралъ само за да нареди управленіето на едиѣ койѣ-годѣ церквѣ. Впрочемъ, вънкашната управителна система на церквыты не е само чистоцерковенъ въпросъ, тя е винаги интересувала и гражданскѣтъ власть, която е почти утверждавала и одобрявала всякога самостоятелныты церкви, споредъ политическыты обстоятелства. Главното е, *вънтрешното* устройство на койѣ да е церквѣ, да е основано върху началата и основныты законы на всеобщѣтъ Церквѣ.

Третята епоха на христіанството поченва отъ девятыйтъ вѣкъ и ся продължава до днесъ. Въ това разстояніе въ Западъ станахъ преважны історическы приключенія, които произмѣнихъ лицето на вѣроисповѣднытъ свѣтъ, и сѣноди мѣстни и общи сѣбрахъ ся многожди споредъ както го изискувахъ не само нуждыты въ които ся намѣри Западната Церква, но и интересити на властолюбивытъ Римскый дворъ. Между тѣи Сѣноды по заблѣжителныты сѣ собравшіи ся въ *Констанційѣ* (1414—1418) въ *Базелъ* и послѣ въ *Флоренційѣ* (1433—1442) въ *Латранъ* (1512—1517), въ *Трантъ* (1545—1563), и послѣднытъ презъ текущѣтъ години, на когото единственната цѣль бѣше да провъзгласи непогрѣшимостѣтъ на Папѣтъ което и пристигна да направи преди независимата Нѣмска филозофія да собори преостарѣлѣтъ въ Францѣ политико-религіознѣ школѣ, и преди Италіанцити да влѣзѣтъ въ Римъ.

Колкото за Православнѣтъ Церквѣ, тя въ това разстояніе нема нито мѣстны отъ нѣкаквѣ важность нито вселенскы Собори. Тя присѣтствува сѣ жалость, за да не кажемъ, сѣ равнодушіе, на извършенныты въ Западъ вѣроисповѣдны приключенія, раздоры и боевы. Веднажъ само тя, около лѣто 1440, то естѣ 13 години преди паденіето на Цариградъ, склони нѣкакси, и то отъ части, да участвува въ Флорентійскытъ Соборъ, дѣто испаднѣлити сѣвсѣмъ вече Византійски царе, сѣ трудахъ всякояче да сѣединятъ двѣтъ

церквы, за да бы могли тъй да спасѣть Имперіѣтъ си. Жертвити конто правяяхъ ти, ведно съ нѣколко на вы-сокѣ степени стоѣщи церковны чиновницы, бѣхъ воистинѣ голѣми, но подвижити имъ не сѣ увѣнчахъ съ ожидаемыяъ успѣхъ. Достопамятно е даже и замѣчательно че когато подписахити рѣшеното въ Флоренціѣ съединеніе священни лица сѣ върнахъ въ Цариградъ и поискахъ да съобщахъ това съединеніе, народътъ сѣ разбунтова противу тѣхъ; това показва, че въ православнѣтъ церквѣ, народътъ не ся счита като просто вещество което первенствующи-ти церковни лица да водятъ гдѣ имъ е мило и драго, но той има право не само башинѣтъ си върхъ самъ да защищава, но и противу религіозныты си ръководители справедливо да ся въздига, когато ти или прѣдаватъ тази неговѣ върхъ, или и другоаче злоупотребяватъ съ вѣроисповѣданѣтъ му съвѣсть.

Тѣй отъ 783 до 1870, сирѣчь въ растояніе на 1087 години Православната Церква не намѣри за добро да поиска чрезъ законныятѣпѣтъ събираніето на единъ Вселенскій Съборъ, когато догматически въпроси отъ голѣмѣ важность са появилахъ въ това разстояніе, и раздори вѣроисповѣдни обезспокоихъ справедливо духовыты, и измѣненія значителни станахъ въ всеобщото ѣ управление, както на примѣръ, коренното Преобразование на управителнѣтъ системѣ въ многочисленнѣтъ Русскѣ церквѣ, и съставленіето на Гръцскій въ Елладѣ Синодъ, при всичко що за тоя предметъ бѣше сѣ породила между Гръціѣ и Цариградскѣтъ Церковѣ продължителна и живостна борта.

Днесъ обаче, когато веке българскыятъ въпросъ, благодареніе на царското Правителство, ся счита за рѣшенъ, днесъ когато Уставъ трудолюбиво изработенъ отъ ревностны народны труженцы и здраво основанъ върху най святыты начала на Евангеліето и на Православіето излиза вече изъ подъ печатѣтъ, днесъ, кога и въ Македоніѣ многострадалнито наши единородци прѣтърпяватъ сичко за да ся присѣдинятъ съ независимѣтъ Ексархіѣ, днесъ, Цариградскыятъ Патрикъ, отчаянъ и излѣганъ въ надеждыты си да подчини изново Българыты подъ религіозното си иго, появява ся и иска, може быти по подраженіе на святой Отецъ въ Римъ, да събере Вселенскій Съборъ, само и само за Българскій въпросъ,

който ся относя исклучително до вѣнкашното церковно управление на Българскыятъ народъ. Къкво ще да е тойзи съборъ? — Едно церковно ужъ събраніе, въ което ще има непремѣнно нѣколко Руси, три четири Власи, единъ или два Сърбе, а всити други ще сѣ Гръци, които съ тщеславныты си предразсѣдоци, които, бѣдете увѣрени, Святый духъ нема никакъ да изцѣри, не ще сѣ съберѣтъ, разумѣва ся, за да оправдайтъ устно единъ народъ, когото уже толкосъ пакти наказахъ писмено. Впрочемъ, борбата ни е противъ тѣхъ, ни сѣ отъ тѣхъ плачеме, и тѣи, за всякъ отговоръ, искать да ни станѣтъ сѣди. Добъръ имъ пакъ и въ тази имъ лукавщинѣ. Правдата ще тържествува, къквото и да хитрувать. Нека само Българскый народъ узнае да защити законно правдиныты си, и нека ся прилѣпи неотлучно до Царскый Ферманъ Умоляватся ревностници ни *политически* вѣстникари да зематъ думѣтъ. *Читалицето* познава и уважава граници ты си.

Дѣдо попъ Илія .

Кой що си приказва, и кой съвѣтъ дава,
 Нек' приказва, него ще заболи глава ;
 Кой ся бие, кой ся бори нек' ся бори,
 Той самичкъкъ ще падне и ще с' умори ;
 Кого сърби нека иде да ся чеши,
 Дѣдо попъ Илія на туй не ся мѣши ;
 Не грыжа ся за туй дѣдо попъ Илія
 Веч' той казва : пій де ! та и азъ да пій !

Нека бійѣтъ оногози, който е кривъ,
 Нека умре, който не иска да іе живъ ;
 Нека лѣжатъ оногози, кой ся лѣже ;
 За Уставъ нек' ся грыжатъ учени маже ;
 Пиятъ кой іе и му ся върти главата,
 Нек' си иде домъ да си спи на вратѣтъ !
 Не іе ли тѣй ? Казва дѣдо попъ Илія,
 Е де ! пійте хора, че и азъ щѣ пій !

—
 Сякой както си обыча, нек' си прави,

Кой какъ знае работѣ да си уздрави;
 Нека оре, шие, и прочита книгѣ;
 Ако незнай, нека пыта да не мига,
 Като пыта, нема пакъ той да збърка,
 Като пыта, сичко му доходи въ рѣкѣ.
 Секога тѣй учи дѣдо попъ Илія,
 Сетиѣ казва: пій де! та и азъ да пій.

Веднѣжъ, отодавно... Кой дещъ бѣ забравихъ,
 Въ черквѣ отидохъ и дѣда попъ заварихъ,
 Че безъ Евангеліе извършилъ службѣ,
 А клисарче му зададе таквазъ тѣжбѣ:
 «Дѣдо попе! Евангеліето дѣ ѿ?»
 Хвърка, казва, наукѣтъ въ свѣтъ да сѣе...
 Мигаръ ще ти лѣже Дѣдо попъ Илія?
 Но я си пийни де! та и азъ да пій!

Тежко ономува, кой бы го разсърдилъ
 Сичкы зѣбы възъ него бы си изтъртилъ:
 Като свѣткавица му свѣтвать очитъ,
 Пълны чашы троши, удара с' въ гърдытъ;
 Съ плесницѣ той біе и съсъ зѣбы скърца;
 Като нахеренъ петель ся той завърца; —
 «Незнаешъ ли ты бре! че ѿ попъ дѣдята,
 И че той на бой като стрѣлъѣ полати?!»

ЛОМЪ на Пятковденъ 1870

Кр. С. Пишурка

Естественны и игіеническы понятія *)

Всеко съставленіе на кислорода съ друго тѣло произ-
 вожда топлина. Силата же на тая топлина е въ прямо сло-
 в съ скоростъ-та на сложеніето. Гори дърво съ огънь и
 безъ и въ единътъ и въ другийтъ случай количеството на
 топлината която са отдѣлява е сѣщото: но въ първиятъ я-
 вленіето е бръзо и топлината соразмѣрно е чувствителна, а
 въ вторийтъ, когато, споредъ каквото казвамы, дървото тлѣе
 или гине, горѣніето е медленно и непримѣтно, тако и топли-
 ната е несъзрителна.

*) Вижъ брой 3-ий.

Скорото же горѣніе зависи отъ повечето количество на кислородъ въ воздухътъ: тъй и единъ вѣгленъ запаленъ на край е готовъ да изгасне въ воздухътъ който дыхамы, топнатъ обаче въ сѣждъ пѣленъ отъ кислородъ абіе ще рухне съ живъ плавникъ и ще изгори въ единъ миг-окъ.

А плавникътъ е составленіе на тѣло воздушно нажежено, което са извършва въ едно знаменито развитіе на топлина много сгъстено и бръзо.

Не мислете обаче че само кислородътъ произвежда свѣтлина: има и други нѣкои тѣла които въ сложеніето имъ да ѝ даватъ.

Има една друга която не е следствие на сложеніе не на кислородътъ, не на никое друго тѣло. Електричеството дава тая свѣтлина: и тя е много по сіяюща и по-свѣтяща отъ другата рожба на сложенія; още и много по-силна: за това платина и вѣгленътъ съ една удивителна скоростъ преобразява на дымъ.

Когато искуството достигне да приготвява съ малка цѣна големи обѣмы отъ кислородъ ный ще имамы добитъ единъ богатъ и силенъ источникъ на топлина, на който свръшокътъ ще бѣде кога са свръши светътъ: и първо искуството ще са награди щедро за тая услуга.

Медленното составленіе на кислородътъ съ друго тѣло са зове *схидация* и произведеніето му *оксидъ*: тъй когато желѣзото остане на отворено и почервенѣе то са е составило съ кислородътъ на воздухътъ и е станала *рѣждата*, тогава желѣзото е изгубило собственитъ си качества, то е веке сложно и друго тѣло съ нови свойства; за това и много нѣща невредни промѣняватса на вредни послѣ отъ едно непримѣтно измѣненіе което е станало съ тѣхъ.

Дыханіето е едно горѣніе: наистинна животныйтъ каквото и человекътъ за да живѣятъ иматъ нужда да дыхатъ: то естъ да поглѣщатъ новъ воздухъ и да изхвъргатъ ветхыйтъ: това са изпълнява въ грѣдытъ ни по едно естествено побужденіе непрерывно: запушете устата и нусътъ и животътъ престане: той е сожженіе, и това каквото и огънътъ не може трѣпти на минута безъ пища, пища же нѣгова естъ кислородътъ. Воздухътъ трѣбва да приключавъ въ себе си кислородъ въ пристойна соразмѣрность съ другитъ составляющы въздухътъ тѣла.

Двѣ думы сж потребни за да са докаже че дыханіето е горѣніе, но болѣ е негдѣ особенно за него да погывори-мы по-подробно.

Съ дыханіето са подновява тѣлесната пища и са изгара употребенната, а отъ двойното това дѣйствіе са ражда животната топлина : слѣдователно дробътъ е истинно огнище каквото грѣдытъ живо духало съ чудесенъ миханизмъ.

Нашытъ праотцы и сосѣдцытъ на Грыцытъ са имале и друга идея за дыханіето : разбира са отъ речъта живѣя животъ $\zeta\omega\zeta\omega\tau\upsilon$ че тѣ са го мыслиле като едно *вареніе* : но то не е антиканоническо да не спораздѣлявамы днесъ мнѣніето имъ.

Можете ма попыта, какъ стая та това количество отъ кислородъ, което са намира въ воздухътъ, не са истощява нито са смалява никогда отъ ка безбройно число уста го поглѣщатъ безъ почивка ? отговарямса че природата всегда предусмотрителна внимава на произрожденіето му : растенія-та подъ дѣйствіе на слънцето тьи сж които го приготвя-ватъ и непрерывно прѣска въ атмосферата, и той е въ изобиліе тамъ гдѣ има трѣвы и зеленина, а по-голитъ отъ растенія места са преносва чрезъ вѣтарѣтъ.

2-ро Азотътъ каквото и кислородътъ е едно тѣло воздушно, безцвѣтно, невкусно и безуханно : той са зове още литроженъ а отъ нашытъ и селитрородъ като производитель на селитрата (гюверджелето). Азотътъ е основата на воздухътъ, който дыхамы ; четыритѣхъ петини отъ обемътъ му са составляватъ отъ това тѣло ; на което сродството съ другитѣ тѣла е много малко.

Това са среща въ много матеріи и повече отъ животното произхожденіе тѣй въ месото, въ млѣкото въ ейцата въ житата и въ плодоветъ които са притворени въ костилка ; то е необходимо за питаніето на животнытъ отъ които е единъ и человекътъ, за това и горѣизложеннитѣ нѣща составляватъ изрядната храна всѣкому отъ тѣхъ.

Всичкытъ вещества отъ животното или растително царство, щомъ са отдѣлатъ отъ живущото тѣло, падатъ въ растленіе : нѣщо което стая на части и отъ малкото сродство което има азотътъ съ другитѣ прости тѣла, съ които са намира въ смѣсь. А отъ това растленіе са составлява аммоніаката толкози потребна за храната на растеніята.

Имято азотъ значи тѣло неспособно то само по себе си да сохрани животътъ на животинтъ, още и свѣщъта изгася въ него.

Обаче той е който прави животътъ дълговремененъ, а безъ него животътъ щеше да е късъ, колкото повече кислородътъ ще е гъстъ въ въздухътъ му: той прочее съ своитѣ качества и кислородътъ съ неговитѣ, когато сж въ равновѣсіе оживотворяватъ безъ да изгарятъ и утвърдотворяватъ безъ да изгасятъ животътъ.

Д-ръ С. Ч.

Училището на нещастіето *)

Человѣкътъ ся противи често и на най-мъдритѣ свѣтъ; крѣпкитѣ гласъ на страститѣ, и тѣхната дѣятелна сила препятствуватъ ни да чуемъ сладкия и миролюбивитѣ гласъ на разумътъ. Интересътъ, властолюбіе-то, отмъстеніе-то ся полагатъ непрестанно между насъ и истинитѣ, за радъ да ѝ скрыйтъ отъ погледыты ны; често даже ни ги зимамы въ мѣсто ней; всичко щото ласкае наклонноститѣ ни види ни ся за истиннѣ, авсичко щото имъ прѣчи некакси ни ся види лъжливо.

Има повече искренни человѣци отъ колко-то не мыслимъ, но по-голѣмото число верватъ въ петото на заблужденіето, на Пороцитѣ, или на неправдѣ-тъ, съ убѣжденіе че тѣ слѣдватъ пътьтъ на благощастіето и на истинѣ-тъ. Само единъ учитель, по сладкоречивъ, по убѣдителенъ, а въ сжщото время и по повелителенъ отъ всѣхъ други, достига по некогашъ да ны просвѣти, да оголи отъ вънкашнатѣ имъ блистателность: заблужденіята които ны откло-

*) Тойзи членецъ е написанъ отъ единъ мъдаръ французинъ преди петдесать години, то естъ малко слѣдъ отхожденіето на чуждыты войскы изъ Францъ, којкѣто и тогашъ бѣхъ нападнали като скакалци, поради огромныты погрѣшкы и завоевателнѣтъ ненасытность, Наполеона първаго.

няватъ отъ правия-тъ пътъ, да ни прави да ся чудимъ съ правдѣтъ койѣто не познавахмы, съ истинѣ-тъ която избѣгваше изслѣдованіята ни, и да ни извади отъ іамѣтъ въ койѣто смы паднахли, за да ны заведе на най высокѣ-тъ степенъ на благощастіето и на славѣ-тъ.

Тойзи толкосъ полезенъ учитель, комуто повечето отъ великыѣ народы, отъ великыты царе, отъ великыты челоуѣ-цы дѣлженствуватъ добродѣтель-тъ си и славѣ-тъ си, тойзи спасителенъ цѣритель, който за нашѣ ползѣ изважда, даже и отъ утровѣтъ, най-дѣятелны цѣровы, тойзи строгъ пріятель, който поправка погрѣшкыты ны, очистява добры-ты ни качества, развива силыты ни, прави щото дарбыты ни да блѣстятъ а ный да торжествувамы върху каприци и упорство-то на слѣпото щастіе, може да сякате че треба да му засвидѣлствувамы нѣкой признателность и да го гледаме като нѣкой благодѣтель. Вый ся лжете: нема врагъ който да ни е по-омразенъ; отсѣйствието му причинява радость, приближеніето му принася страхъ; има даже и челоуѣ-цы твърде малко великодушны щото да обръщатъ погледы-ты си отъ оныя които той достигва. Има други, които, като не могатъ да го обгнѣтъ, отхвърлятъ цѣровы-ты, които имъ принася. На мѣсто да ги направи по-добры, той ги повече разлютява, и, за тыя челоуѣцы, нема никакво срѣдство, защото тойзи строгъ учитель уничтожава оныя които не повдига.

Тойзи полезенъ, но не радостенъ покровитель на нашѣ-тъ слабость дойде та простре жестокаѣ си и студенѣ като лѣдъ рѣкѣ върху отечеството ни Францѣ, той дава на Французы-ты своиты ужасны уроцы; Нека ся надявамы че на мѣсто да са ядосватъ отъ языкѣтъ му, или да ся изнемощятъ и покажатъ слаби отъ строгостѣтъ му, ти ще узнаѣтъ да исчерпатъ отъ свѣтыты му ново бытіе, новѣ силѣ, и че злощастіето ще имъ бѣде толкосъ полезно колкото имъ бѣ злочесто благополучіето.

Злощастіето ся притѣпява по-лесно нежели крайното благополучіе; едното вы укрѣпява, а другото вы ослабява; Пръвото ви осветлява, а другото вы упоява. За да противустоимъ на злощастіе-то, не ны треба освенъ единъ малкъ куражъ, когато, за да противустоимъ побѣдоносно срѣщу разнообразны прелесты на единъ много честитѣ честь, по-

требно е, както Одиссей, да затворимъ очити си и да запушимъ уши ты си. Сполуку ты вы докарватъ въ единъ видъ нечувствителность, а злощастїята вы каратъ повелително да положите въ дѣйствїе сичкы-ты си способности. Никогаши имято на старъ-тъ Гръціи не щеше да стигне до насъ, ако Азія, като дойде та нападна връзъ неїж, не бѣше принудила жители-ты ѝ да направятъ чудеса отъ мъжество, отъ патриотизмъ, и отъ добродѣтель, които ѝж направиха тѣй славнѣ. Римъ никога, може бы, не щеше достигне да владѣе свѣтътъ, ако бы, нападналъ въ мюлжѣ ты си еще, отъ сичкы ты съсѣдни народы, небѣше ся намѣрилъ въ нуждѣ да направи отъ народъ-тъ си единъ юнашки народъ, съкогашъ готовъ да жертвува кръвѣ ты си, имѣніето си, и самыты даже свѣрскы на природѣ ты, за спасенїе-то и за славъ-тъ на отечеството. Безъ изгаренїето на Капитолѣтъ, безъ нападенїята-та на Пирра и на Аннибала, щѣхмы ли да отдаваме еще толкъ почитанїе на почти баснословното юначество, и на колосалнѣ ты силѣ на Римляныты? Безъ злощастїята на скытнѣ ты и многогонимѣ младость, наныятъ Хенрихъ четвъртый щеше ли да стане образецъ на войводи-ты и на цареты? Всичкы-ты великы добродѣтелни дѣла направихагы да бляснѣ ты огромнѣ ты нещастїя; отъ другѣ стрѣнѣ, не ли виждамы въ Исторїѣ ты какъ царети и царствата, които сж могли най добръ да противустоятъ на ударыты на нещастїето, да паднѣ ты подъ благоволенїята на сждбѣ ты и да погынѣ ты по причинѣ на крайно-то имъ и извънредно благощастїе?

Римъ загуби свободѣ-тъ си щомъ завладѣ свѣтъ-тъ; Персїйскытъ престолъ на Кура ся разврати, чрезъ блѣскѣ ты си, Александра както и Ксеркса; А стара Гръція хвана малко по малко да ся съсипва щомъ немаше вече да ся страхува отъ къмъ Вѣстокъ, щомъ видѣ ораториты си да ся продаватъ Філіппу, войнициты си да ставатъ ласкатели на Александровыты наслѣдници, и най послѣ республики-ты ѝ да ставатъ покорни Римски поданици.

Ако благоволенїята на сждбѣ ты ни развращаватъ строгостыты ѝ самы могѣ ты да ны свѣстятъ и възродятъ; но не стига само да търпимъ злощастїята, за да ны не осжждатъ другити за непокорность; требова да знаемъ да ся ползвамы отъ тїя спасителны уроци; требова да си въо-

бражавамы заминѣлото безъ тѣгѣ, настоящето безъ слабостъ, а бѣдѣщето безъ присторка.

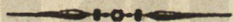
Нека направимъ прѣво злощастіето си достоуважаемо; защото отъ всички възможни бѣдствія, най-несносното е бѣдность-та презираема; и срѣдството за да сѣ почита чело-вѣкъ, когато не може да стори на другиты нито голѣмо зло нито голѣмо добро, е да почита самъ себеси. Тѣй азъ не познавамъ по-лошави непріатели за Францъ, освенъ оне чело-вѣцы, които непрестанно жертвувать отечеството си на една партіѣ, и които непрестаѣтъ да отдавать всякога на народѣтъ заблужденіята, погрѣшкыты, и престѣпленіята на оне които го управлявать. Ти сѣ надуты думы чело-вѣци, които всякога побѣгнахъ предъ опасность-тѣ, искать да сѣ считать за времена развратны и негли мъртвы, времената въ които ти не сѣ имали ни власть ни повѣріе. Ако би да ги слуша чело-вѣкъ, Франца, лишена отъ тѣхнѣтъ свѣтлость, не щеше да е, въ разстояние на една четвъртинѣ отъ вѣ-кѣтъ, освенъ едно диво мѣсто населено отъ разбойници. Тѣй ти докачвать тождевременно и народѣтъ на когото правать часть, и чуждестранныты които му сѣ чудять. Ти, съ съ тѣхныты поруганія, подклаждать непрестанно огнѣтъ на раздорѣтъ, който е толкосъ нужно да изгасимъ. Единъ голѣмъ народъ, който, съ сичкыты си нещастія, има да сѣ хвали еще съ толкосъ богатство отъ юнашки дѣла, отъ побѣды, отъ памятници, отъ толкосъ гражданы отличающыся за добрыты си качества и способности, не ще може да търпи продължителныты обиды на нѣкои си чело-вѣцы, на които до-каченото тщеславіе е самата голѣма страсть, на които дълговременната ничтожность е пристрастно завистлива на чуждѣтъ дѣятелность, и които припознавать за правдѣ частнѣ-тъ ползѣ на-еди коѣ си партіѣ, и за начала преостарѣлы, предрасудцы, а за удоволствіе на отмѣстеніето.

Има еще други, които, като немогѣтъ да сѣ отречять отъ сѣнуваніята си, даже и слѣдъ събужданіето си, жалѣ-ѣтъ, съ голѣмѣ горчевинѣ, блѣскѣтъ който ны заслѣпи, и-мотѣтъ, който ны съсипа, величіето което ны направи да наднемъ долу, силѣтъ която ны смаза. Ти чело-вѣци сѣ у-сърдіе быхъ укорили настоящето за погрѣшкыты на зами-нѣлото, правителството за злощастіята които е наслѣдило, и може бы и землѣтъ за строгостыты на небето.

Ако искаме да сме велики въ злощастіето ни, нека бъдемъ праведни, търпеливи, и умѣрени: Не ся чудятъ на чловѣкътъ който тегли, освенъ когато не ся оплаква. Ако искаме да ся спасимъ, нека ся пригърнемъ другъ друга вмѣсто да ся ядемъ по между си (*колко тия думы сж приспособляватъ въ днешнето положеніе на клѣтжж Францж! Р.*).

Който иска постановленіята безъ чловѣциты, той не ще нищо. Злощастіята бѣхж голѣми за синца, нека и цѣровети ся приложатъ еднакво на сичкыты. Когато афоресванъ политически другыты, тогава и ти самъ афоресванъ бивашъ отъ тѣхъ. Чловѣкъ не надвива другояче партіиты, освенъ ако дѣйствува като че да не съществувать тия; Съ еднаж думж, ако желаемъ да дадемъ край на страданіята си, не трябва да забуравимъ никога че тамо дѣто нема съединеніе, тамъ единъ день ще да има разчлѣненіе.

Превела отъ Французски Госпожица Елени Ст. Чомаковъ.

— Както презъ великыты, така и презъ настоящыты посты, Патришіята има обычай да нарежда всякъ недѣль по единъ проповѣдникъ за всякъ еднаж отъ Цариградскыты церкви. Святый Българскый Синодъ еще не е ималъ время да размысли за образованіето на бѣдущыты церковны ораторы на самоуправнятъ ни народнж Ексархіѣ. Съ радость обаче ся научаваме че заминялж недѣль, 15 Носмврія, Негово Преосвищенство, Пловдивскый Панаретъ, изказалъ въ Народнжж ни Българскж Церквж едно сгодно словце, и отъ сърдце желаемъ щото незабавно да почне Словото Божіе да фкти и да ся разкрыва на матерный ни языкъ по всичкыты Българскы Церкви.

— Въ Европж изработва ся въ всякъ годинж около 170 милиона кантари челикъ, и то тайж отъ Англія занимава първото мѣсто. Тя, презъ лѣто 1866, изработила около 92 милиона, а Франца 25, Нѣмско 18, Белгія 9, Австрія 8, Руссія 6, Швеція и Норвегія 5, Италія 2 и Испанія 1 милионъ кантари. Най главни фабрики въ Европж за челикътъ сж Шнайдеровата въ Францж, и Круповата въ Нѣмско.

